

Wat verstaan we anno 2022 onder een onderzoeksschool?

Nieuwe inzichten en ontwikkelingen in het Samen Opleiden, de opleiding en het werkveld gaven aanleiding om het concept van de academische opleidingsschool te actualiseren. Samen met het werkveld ontwikkelde Hogeschool KPZ een profiel van een onderzoeksschool. Dit profiel is inmiddels omarmd door de partnerschappen Samen Opleiden & Professionaliseren. Hoe ontwikkelt een academische opleidingsschool zich door tot onderzoeksschool? Edith ten Berge, Michelle Gemmink en Han van Rhee vertellen erover.

Alle drie zijn zij nauw betrokken bij de ontwikkeling van het profiel van de onderzoeksschool. Edith als coördinator Samen Opleiden & Professionaliseren bij KPZ, en Michelle en Han als leden van de groep die het profiel heeft ontwikkeld. Michelle, hogeschooldocent en programmaleider Kansrijke ontwikkeling bij KPZ, was voorzitter van de ontwikkelgroep en Han nam deel als directeur van academische opleidingsschool De Linderte in Raalte.

Ontwikkelgroep en buitenkring

Na ruim 15 jaar academische opleidingsschool is het tijd om het concept ervan eens kritisch tegen het licht te houden, zo dachten ze in Zwolle. Ontwikkelingen in het Samen Opleiden, veranderingen in het curriculum van KPZ en het feit dat steeds meer scholen – ook niet-academische opleidingsscholen – praktijkgericht onderzoek doen, waren daarvoor aanleidingen, vertelt Michelle. “We hebben een ontwikkelgroep gevormd met professionals van KPZ en collega’s uit de partnerschappen, waaronder academische opleidingsscholen, om antwoord te geven op de vraag: wat verstaan we anno 2022 onder een onderzoeksschool? Daarnaast was er een grotere buitenkring van betrokkenen die gedurende het proces feedback gaf op onze ideeën. Als kader hebben we de vier waarborgen van het [Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie](#) gebruikt en we hebben aansluiting gezocht bij het [Platform Samen Onderzoeken](#), omdat dat veel mogelijkheden biedt om op landelijk niveau van en met elkaar te leren en kwaliteit te borgen.”

Onderzoekend vermogen

Kenmerkend voor een onderzoeksschool is dat er sprake is van een onderzoekende cultuur, zo laat het profiel zien. Of zoals Han het zegt: “Het zit in het dna van de mensen in de school dat je onderzoek doet om de kwaliteit van je onderwijs gefundeerd te verbeteren en systematisch aan schoolontwikkeling te werken.”

Dat betekent onder meer dat onderwijsprofessionals een onderzoekend vermogen hebben, iets dat meer omvat dan ‘het beheersen van onderzoeksvaardigheden’, benadrukt Michelle.

“Onderzoeksvaardigheden zijn een onderdeel van het onderzoekend vermogen. Daarnaast zijn een onderzoekende houding, onderzoekskennis, en het kunnen toepassen van onderzoeksresultaten in de praktijk van belang.”

Samen praktijkgericht onderzoeken

Een ander verschil met de academische opleidingsschool is dat het onderzoek op een onderzoeksschool niet van de student is, maar van de (onderzoeksgroep van de) school, waarin een student gedurende een jaar meedraait. De student levert een bijdrage aan het praktijkgerichte onderzoek en werkt een deelaspect uit samen met collega's in de school. Er is een deskundige instituutsonderzoeksbegeleider van KPZ die betrokken is bij de verschillende fases van het onderzoek.

Ook is het nieuw dat onderzoeksscholen hun onderzoek samen met andere scholen of partners kunnen uitvoeren, dus dat het onderzoek en de daarbij horende ontwikkeling schooloverstijgend kan zijn. “Meerdere partijen kunnen zich verbinden in een onderzoek”, vertelt Edith. “Zo kunnen scholen bijvoorbeeld worden geclusterd rond een thema dat in de regio van belang is. Stip op de horizon is dat er binnen de regio op verschillende plekken onderzoeksscholen zijn, en dat andere scholen – ook niet-onderzoeksscholen – tijdelijk kunnen aanhaken bij de onderzoeken die worden uitgevoerd.”

Maar het is ook denkbaar dat onderzoeksscholen samenwerken met scholen buiten de eigen regio die met hetzelfde thema bezig zijn. “Ik denk dat het [landelijke netwerk van het Platform Samen Onderzoeken](#) daarin een verbindende rol kan spelen”, zegt Han, die zelf deel uitmaakt van dit netwerk. “We zijn op mijn school nu bijvoorbeeld bezig met eigenaarschap en het voeren van kindgesprekken. Omdat er binnen onze stichting geen scholen zijn die daar op dit moment ook mee bezig zijn, kunnen we via KPZ, maar ook via het landelijke netwerk, op zoek gaan naar scholen die ook met dat thema bezig zijn en die mee willen doen aan een onderzoek. De opgedane kennis delen met andere scholen, ook een belangrijk kenmerk van een onderzoeksschool, deden we als academische opleidingsschool al zoveel mogelijk, maar nu ga je dus vooraf ook al kijken: met wie zouden we kunnen samenwerken om dit onderwerp te onderzoeken?”

Heterogene scholingsgroep

Het profiel van de onderzoeksschool stelt nieuwe eisen aan de betreffende scholen en aan de leerkrachten en andere professionals die betrokken zijn bij het onderzoek, bijvoorbeeld als onderzoekscoördinator. Opleiding en onderzoeksscholen zorgen dan ook samen voor een passend en gevarieerd professionaliseringsaanbod. Ook dat aanbod gaat veranderen. “Tot nu toe hebben we gescheiden professionaliseringsactiviteiten voor de verschillende rollen binnen het samen onderzoeken”, vertelt Michelle. “Nu gaan we dat meer met elkaar verbinden, zodat professionals meer kunnen leren van elkaar. Een beginnende onderzoekscoördinator kan bijvoorbeeld worden gekoppeld aan een ervaren onderzoekscoördinator van een andere school. Maar ook kunnen studenten, schoolleiders en leden van de onderzoeksgroep bijvoorbeeld deelnemen aan dezelfde scholing. We zijn ervan overtuigd dat de heterogeniteit van zo'n groep meerwaarde heeft voor de leeropbrengst en bijdraagt aan de kwaliteit van onderzoeksscholen.”

Scan

Het profiel van de onderzoeksschool wordt de komende tijd 'uitgerold'. Han heeft al een aantal bijeenkomsten bijgewoond waar hij het profiel heeft gepresenteerd. "Opleidingsscholen kunnen ervoor kiezen om een onderzoeksschool te worden met dit profiel", zegt hij. "Bij het maken van die keuze kunnen ze gebruikmaken van de [scan 'Onderzoekscultuur in de school'](#), die in het profiel onderdeel is van waarborg 4: kwaliteitscultuur. Dat is een mooi instrument waarmee je in kaart kunt brengen waar je staat en dat je kunt gebruiken om de onderzoekscultuur binnen je bestuur of school verder te ontwikkelen."